

ZBIRKA HRVATSKE FOTOGRAFIJE PRI FOTOKLUBU ZAGREB

Mr. sc. Vladko Lozić
Fotoklub Zagreb
 Zagreb

Poznata je činjenica da u mnogim zemljama svijeta postoje Muzeji fotografije kao specijalizirane muzejske institucije. U našoj zemlji takav muzej ne postoji. Bio je, doduše, jedan pokušaj, prije Drugog svjetskog rata da se pri Muzeju za umjetnost i obrt osnuje Fotografski muzej, no, na žalost, to nije

realizirano. Premda u nas, dakle, ne postoji takva specijalizirana muzejska kuća, činjenica je da na raznim mjestima skupljamo i čuvamo fotografije. Mnoge takve uvjetno rečeno privatne kolekcije prerastaju u impresivne zbirke o kojima bi bilo nužno povesti računa više i drugačije nego do sada.

Na ovome mjestu želio bih upoznati čitatelje s jednim takvim vrhunskim kulturnim dostignućem, koje se zbilo u Fotoklubu Zagreb prije trideset godina. Riječ je o nastanku Zbirke hrvatske fotografije u tom klubu. S obzirom na njen tridesetogodišnji jubilej, vrijeme je da se o njoj nešto više čuje i da izađe iz svoje anonimnosti u kojoj se nalazila cijelo to vrijeme.

No, podimo otpočetak. Šezdesetih godina nekoliko tragičnih događaja utjecali su i imali iznenađujuće posljedice na tok događaja u Fotoklubu Zagreb. Godine 1961. iznenada je preminuo u 30. godini života mladi i vrlo talentirani autor Georg-Žorž Srkulj. Samo godinu dana nakon toga, godine 1962., u prometnoj nesreći tragično je poginuo Oto Hohnjec u 42. godini života. Smrt je pokosila godine 1967. i Marijana Szabu, jednog od najistaknutijih predstavnika predratne zagrebačke fotografske škole. Te tragične smrti klupskih članova, kao i smrti ostalih poznatih fotografa izvan Zagreba, ostavile su tada, tih godina, duboki trag u Klubu o čemu će dalje biti riječi.

U drugoj polovici 60-ih godina Fotosavez Jugoslavije započinje s tiskanjem fotomonografija, kao godišnje nagrade za životno djelo najuglednijim jugoslavenskim fotografima.

Prva takva fotomonografija tiskana je godine 1967. s radovima najpoznatijeg hrvatskog, ali u to doba i jugoslavenskog autora Toše Dabca. Predgovor i izbor radova obavio je tom prigodom Oto Bihalji-Merim. Druga fotomonografija iz godine 1968. sadržavala je radove Petera Kocjančica, uglednog slovenskog autora iz Ljubljane, uz predgovor Franca Stelea i izbor radova od Ive Frelicha, Janeza Marenčiča i Mladena Grčevića. Treća po redu fotomonografija, iz godine 1969., sadržavala je radove Branibora Debeljkovića, najpoznatijeg srpskog autora iz

Beograda, uz predgovor Zorana Markeša. Interesantno je za napomenuti da je Branibor Debeljković prije Drugog svjetskog rata započeo svoju fotografsku karijeru kao član Fotokluba Zagreb, što je on u mnogim prigodama naglašavao.

Obuhvativši tako po republičkom i nacionalnom ključu, u rasponu od godine 1967. pa do 1969., tri izrazita predstavnika hrvatske, slovenske i srpske fotografije, dolazi do stanovitog zastoja i dileme oko daljnjeg redoslijeda dobitnika te nagrade. Fotoklub Zagreb pokreće stoga svoju inicijativu da se sljedeća fotomonografija Fotosaveza Jugoslavije dodijeli kolektivno i posmrtno većem broju poznatih autora. Takav prijedlog u tom je trenutku zadovoljio interese sviju te je na razini Fotosaveza prihvaćen.

Fotoklub Zagreb preuzima tada kao svoju obvezu prikupiti potrebne fotografije te organizirati izbor radova za fotomonografiju od Josipa Bosnara, Toše Dabca (koji je upravo te godine 1970. iznenada preminuo od infarkta), Ota Hohnjeca, Uroša Krstanovića, Aleksandra Nagyja, Ive Piškulića, dr. Stevena Sekelja, Slavka Smoleja, Georga Srkulja, Marijana Szaboa i Ivana Zuppe.

Ova zadaća uskoro se pokazala kao izuzetno teška, daleko teža nego se to u početku očekivalo. U tom trenutku u Fotoklubu Zagreb nije se našlo fotografija od Szaboa, Hohnjeca, Srkulja, Zuppe i ostalih. Klub je tada doživio mnogo neugodnosti (tj. njegovi tajnik i predsjednik prilikom posjeta rodbini umrlih u svrhu prikupljanja njihovih radova).

Napokon je ipak prikupljeno dovoljno materijala pa je u prostorijama Fotokluba Zagreb obavljena selekcija radova za posmrtnu fotomonografiju, negdje koncem godine 1970. U tom trenutku pojavljuje se opet neočekivano kao problem i pisanje teksta uvodnika. Mnogi su tada kvalificirani autori učtivo odbili pisanje takvog teksta pa se njega napokon prihvatio dr. Stojan Dimitrijević. Oko tog teksta bilo je poslije mnogo burne polemike. Posmrtna je fotomonografija izašla iz tiska godine 1971.

Zbog čega sada to na ovome mjestu iznosimo? Sve do sada navedeno neumljivom je logikom stvari vodilo Fotoklub Zagreb, odnosno njegova tadašnjeg tajnika, da je od godine 1970. pristupio prikupljanju fotografija članova kluba i stvaranju fotografske zbirke.

Prolazeći kroz razne poteškoće, ta je zbirka tijekom vremena stalno rasla tako da su se već godine 1978. iz njezina fundusa s lakoćom mogli odabrati radovi za almanah Zagrebačka fotografija. Ova je zbirka poslije poslužila i u godini 1983. za postavljanje retrospektivne izložbe hrvatske amaterske fotografije te tiskanje prigodnoga kataloga. Tom prigodom materijalne poteškoće nisu dopustile da se umjesto skromnog tiska reprezentativni katalog.

Prikupljanje radova za zbirku započinje najprije s radovima autora iz kluba. No taj proces započet najprije u vlastitom klubu, postupno se širi na područje cijele Hrvatske. Tako je zapravo proces stvaranja klupske zbirke u Fotoklubu Zagreb

Albert Starzyk, Nocturno, 1932. g.
© Fotoklub Zagreb

logikom događanja prerastao u proces stvaranja Zbirke hrvatske fotografije. Gledano iz retrospektive, može se danas zaključiti da, prolazeći kroz razne faze svoga postojanja, osnovna značajka ove zbirke je da je stalno rasla. Kako je zbirka rasla, to su se tijekom vremena pojavljivali razni prateći problemi, kao npr. pitanje prostorije, ambalaže, evidentiranja je fotografija, zaštita i sl. Već godine 1985. počinje se razmišljati o reguliranju statusa zbirke. Da bi se regulirao formalno - pravni status zbirke, ona je godine 1990. registrirana kod tadašnjeg Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu (Rješenje o preventivnoj zaštiti, ur. br. 380-19-03-90-2/ISŠ/BS, klada: UP/I-612-08/90-01/195).

Te iste godine 1990. osnovana je knjiga inventara u koju se od tada, sustavno evidentiraju autori i njihove fotografije. U zbirci se danas nalazi više od 6000 fotografije od nešto preko 300 autora. Mnoge su autorske kolekcije ujedno i unikatne, što još više povećava vrijednost ove zbirke.

Po pitanju donošenja odgovarajućeg pravilnika o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zbirke, u Klubu su trajale polemike već od godine 1985. pa sve do godine 1997., kada je konačno izrađen odgovarajući pravilnik koji je usvojio Upravni odbor kluba. Na njega je pozitivno mišljenje dalo Ministarstvo kulture – Uprava za zaštitu kulture i prirodne baštine Konzervatorskog odjela u Zagrebu. Nakon toga je iste godine donijeta odluka o postavljanju voditelja Zbirke hrvatske fotografije kao i imenovanju Stručnog savjeta. Godine 1993. u organizaciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu održana je velika izložba fotografije pod nazivom Hrvatska fotografija od 1950. do danas. Sljedeće 1994. godine u organizaciji Muzeja za umjetnost i obrt održana je izložba fotografije pod nazivom Fotografija u Hrvatskoj: 1848.-1951. Za obje te izložbe korištene su i fotografije iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb. Godine 1999. Hrvatski fotosavez u povodu 60.

Mladen Grčević, Ritam, 1951. g.
© Fotoklub

obljetnice svoga postojanja održava izložbu fotografije u Umjetničkom salonu pod nazivom PANORAMA, hrvatski fotosavez 1939.-1999. I tom prigodom za tu izložbu korišteni su materijali iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije. I na koncu, 2000. godine u Mariboru u fotografskoj galeriji STOLP upravo je održana velika retrospektiva izložba (61 autor sa 118 fotografija) fotografije Fotokluba Zagreb iz 60-ih i 70-ih godina. Naime, prigodom upućivanja poziva od strane fotokluba Maribor za održavanjem jedne takve izložbe, naši su slovenski kolege smtrali da su upravo te godine bile veliko drugo i zlatno doba Fotokluba Zagreb i hrvatske fotografije općenito, pa je na njihovo traženje i priredena navedena izložba.

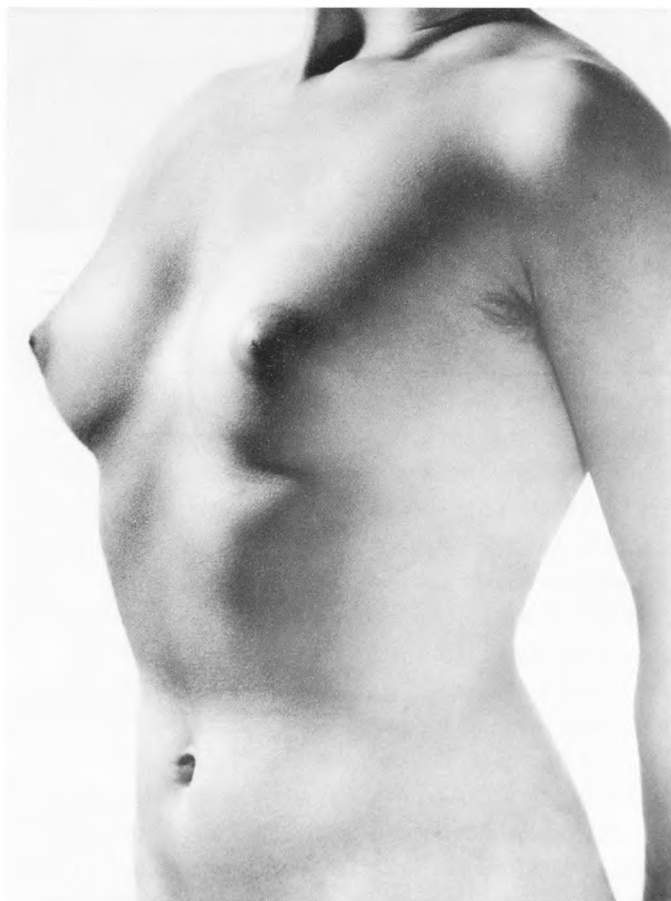
Navedeni primjeri već danas potvrđuju i ukazuju na to da je Zbirka hrvatske fotografije osnovana prije trideset godina u Fotoklubu Zagreb opravdala svoje postojanje i da je već danas nezaobilazni čimbenik u povijesti hrvatske fotografije, pa se tako treba prema njoj i odnositi.

Iz svega iznesenoga, upravo kao školski primjer, vidljivo je kako je niz slučajnih događaja u jednoj amaterskoj sredini rezultiralo stvaranjem i razvojem jedne izuzetne kulturne institucije. Navedeni primjer govori rječito i o žilavosti

fotoamaterizma kao svjetskog pokreta vrhunskih dostignuća, jer se samo u takvim sredinama mogu formirati i nastati takve zbirke.

Interesantno je da smo do sličnog razvojnog puta i nastanka analogne zbirke fotografija naišli i u susjednoj Republici Sloveniji u Fotoklubu Maribor. Usprikoš postojanju niza muzejskih i sličnih kulturnih institucija u gradu Mariboru i Sloveniji, istaknuti slovenski fotografi odlučuju se darovati svoje kolekcije Fotoklubu Maribor pa je i u tom klubu nastala na sličan način velika zbirka fotografije. Naši slovenski kolege upoznali su nas sa svojim problemima u svezi čuvanja i zaštite svoje zbirke, koji su gotovo identični s našima.

Poznati su mi slučajevi postojanja sličnih zbirki fotografije i u nekim drugim zemljama, također u fotoklubovima, pri čemu institucije kulture uvažavaju takve slučajeve i potpomažu navedene klubove, što kod nas na žalost nije slučaj. Ovaj tekst napisan je u dobroj namjeri upoznavanja naše kulturne javnosti s postojanjem jedne vrijedne zbirke fotografija pri Fotoklubu Zagreb, u jednoj fotoamaterskoj, dakle neprofesionalnoj, kulturnoj udruzi. No svrha ovog napisa je i da potakne na razmišljanje o nužnoj promjeni odnosa naše kulturne javnosti prema fotoamaterizmu i njihovoj ulozi i dometima u našoj nacionalnoj fotografiji. Ako sam i malo tome pridonio moj trud neće biti uzaludan.

Duro Slako, Torzo, 1957. g.
© Fotoklub Zagreb